

2017. aasta inimkaubanduse aruanne: Eesti

Eesti valitsus ei vasta täielikult inimkaubanduse kõrvaldamiseks vajalikele miinimumstandarditele, kuid nad võtavad selle lahendamiseks olulisi meetmeid. Võrreldes eelmise aruandlusperioodiga oli valitsus näidanud üles märkimisväärseid pingutusi, seega jäi Eesti teisele tasandile. Valitsuse oluliseks tegevuseks oli esimese täielikult riigi rahastusega toimiva keskuse avamine, mis on mõeldud lapseahistamise, sh seksuaalvägivalla ja inimkaubanduse ohvrite aitamiseks. Eesti ametivõimud uurisid rohkemaid inimkaubanduse juhtumeid ning esitasid neis süüdistusi ja määrasid karistusi ning korraldasid kõigis maakondades inimkaubanduse-alaseid koolitusi. Valitsus ei saavutanud aga mitmetes olulistes valdkondades minimaalseid standardeid. 2016. aastal nõudis valitsus, et politsei algataks väidetavate ohvrite suhtes uurimise, et neile saaks pakkuda konkreetset inimkaubandusele suunatud teenuseid, ehkki ohvriabi teenused, sh nõustamine ja juriidiline abi, olid saadaval. Selle nõude tõttu ei olnud paljud ohvrid valmis välja tulema, piirates nende ligipääsu riigi rahastusega teenustele, mis on mõeldud inimkaubanduse ohvritele.

EESTILE TEHTUD SOOVITUSED

Teha edasisi muudatusi ohvriabi seadusesse, et eemaldada ohvrite tuvastamisele ja valitsuse rahastatud toetustele seatud takistused; suurendada pingutusi inimkaubitsejate uurimiseks, neile süüdistuse esitamiseks ja karistuse määramiseks karistusseadustiku paragrahvi 133 alusel; suurendada uurijatele ja prokuröridele pakutavate koolituste hulka paragrahvi 133 rakendamise ning kohtus tunnistavate ohvritega töötamise teemadel; julgustada politseid ja tööinspeksiooni uurima inimkaubandust töösuhetes, sh värbajaid, kes tegelevad pettusega; korraldada koolitusi kohtunikele tagamaks, et kohtunikud ja prokurörid mõistavad karistuste määramisel selle kuriteo tõsisust; julgustada ohvreid prokuröre rohkem aitama, hõlbustades nende ligipääsu juriidilisele nõustamisele; teavitada ohvreid nende võimalusest inimkaubitsejatelt kohtu kaudu kompensatsiooni saada.

SÜÜDISTUSE ESITAMINE

Valitsus suurendas korrakaitse pingutusi. Karistusseadustiku paragrahvidega 133 ja 175 muudetakse seksuaalkaubandus ja orjastamine kriminaalkuriteoks, seades maksimaalseks karistuseks kuni 15 aastat vangistust, mis on küllaldaselt range ja vastab teiste tõsiste kuritegude, näiteks vägistamise, eest määratavatele karistustele. Paragrahviga 133 muudetakse kriminaalseks jõu, ähvarduste ja teiste sunnivormide kasutamine, millega pannakse inimest tegelema prostitutsiooni, kerjamise, kuriteo toime panemise või muu tööga. Paragrahviga 175 muudetakse kriminaalseks inimkaubandus, kui inimene mõjutab last (alla 18-aastast) panema toime kuritegu, kerjama, tegelema prostitutsiooniga või osalema pornograafia tootmises. 2016. aastal uuris politsei paragrahvi 133 alusel 15 uut

juhtumit, mida on rohkem kui 2015. aastal uuritud neli juhtumit. Lisaks registreerisid ametivõimud 59 kuritegu paragrahvi 175 alusel, millest enamik hõlmas samu kurjategijaid ja ohvreid. 2016. aastal esitas valitsuse süüdistuse 14 juhtumile paragrahvi 133 alusel, mida on enam kui kolm juhtumit viimase kolme aasta jooksul. Lisaks algatasid ametivõimud süüdistuse esitamist 32 juhtumil paragrahvi 175 alusel. Kohtud mõistsid paragrahvi 133 alusel 2016. aastal süüdi 11 inimkaubitsejat, mida on pea kolm korda rohkem kui 2015. aastal tehtud neli süüdimõistmist. Kaheksale inimkaubitsejale määrati vanglakaristus, mille pikkus varieerus 16 kuust viie aastani. Lisaks mõisteti kohtutes süüdi kaheksa isikut paragrahvi 175 alusel. Valitsus korraldas koolitusi 45 korrakaitse ametnikule, et parandada koostööd sunnitöö juhtumites, kuid kohtunikele koolitusi ei korraldatud. Kõigis Eesti maakondades korraldati inimkaubanduse teemal koolitusi, täpsemalt, kuidas seda tuvastada ja uurida ning kuidas erinevate organisatsioonide vahelist koostööd parandada. Ametivõimud tegid koostööd kolmes piiriüleses uurimises. Valitsus ei teavitanud ühestki uurimisest, süüdistuse esitamisest või karistuse määramisest, mis oleks hõlmanud valitsuse ametnike kaassüüd inimkaubanduses.

KAITSE

Valitsus jätkas oma kaitsepüüdlusi. Ohvriabi seaduse kohaselt tuleb inimkaubanduse väidetavate ohvrite kohta esitada politseiaruanne, et neil oleks õigus saada spetsiaalselt inimkaubandusega seotud teenuseid, mida rahastab riik. See aga eeldab, et ohver jagab kohe taastumisprotsessi alguses väga isiklikku ja traumeerivat teavet, mistõttu paljud ohvrid ei soovi endale tähelepanu tõmmata. Aruandlusperioodi vältel vastu võetud ohvriabi seaduse säte võimaldab ohvritel saada teenuseid kuni 60 päeva enne või pärast kriminaalmenetlust või selle ajal. Valitsuse rahastatud abi pakuti 14 ohvrile, 2015. aastal aga 16 ohvrile. Valitsus tuvastas üheksa uut ohvrit, kellest kaheksa olid laste seksuaalkaubanduse ohvrid ning üks meessoost kolmanda riigi kodanik, kes oli inimkaubanduse ohver tööhõives.

2016. aastal tuvastasid ametivõimud ühe välismaalasest lapsealise ohvri, kellele ei pakutud ajutist elamisluba; 2015. aastal tuvastasid ametivõimud kaks välismaalasest ohvrit, kellele pakuti ajutist elamisluba, majutust ja haridust. 2016. aastal eraldas Sotsiaalkindlustusamet inimkaubanduse ohvrite toetuseks umbes 196 050 eurot (206 590 dollarit), kusjuures 2015. aastal eraldas valitsus 86 000 eurot (90 620 dollarit). Lisaks andis Sotsiaalministeerium umbes 99 000 eurot (104 320 dollarit) valitsusevälisele organisatsioonile, mis osutab tugiteenuseid prostitutsiooniga tegelevatele naistele, kellest mõned võisid olla seksuaalkaubanduse ohvrid. 2016. aastal muutis valitsus ohvriabi seadust, 2017. aastal tehakse muudatusi veelgi. Ametivõimud paigutasid saatjata alaealised ja lapsohvrid alternatiivsetesse hoolekandeesutustesse. Valitsus avas esimese täielikult riigi rahastusega keskuse, mis on mõeldud spetsiaalselt lapseahistamise, seahulgas seksuaalse vägivalda ja inimkaubanduse ohvritele. Keskuses osutatakse psühholoogilisi, füüsilisi ning sotsiaalsete vajaduste hindamise teenuseid. Täiskasvanud meestel on ligipääs juriidilisele nõustamisele ja teistele teenustele. Tunnistajakaitse seadus võimaldab inimkaubanduse ohvritel anonüümselt kohtus tunnistada, kuid ei ole teada, kas seda on kunagi üheski inimkaubanduse juhtumil kasutatud või kas ohvrid on kunagi kriminaalmenetlustes tunnistajaks olnud. 2016. aastal ohvritele hüvitusi ei antud.

ENNETUS

Valitsus täiustas ennetustegevusi. Ametivõimud korraldasid mitmeid koolilastele, lastega töötavatele spetsialistidele ja lihttööliste suunatud teadlikkuse suurendamise kampaaniad ning tegi koostöös Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni ja ühe valitsusevälise asutusega loominguulise üleskutse, milles paluti noortel inimestel luua inimkaubandusega seotud videoid ja kunstiteoseid. 2015.–2020. aasta eesmärkideks on vähendada vägivalda, sh inimkaubandust, mille alla kuulub ka ohvriabi seaduse muutmine, et tagada inimkaubanduse ohvritele lihtsam ligipääs teenustele. 35 valitsuse asutusest ja valitsusvälisest organisatsioonist koosnev inimkaubanduse vastane tööriühm jätkas kohtumisi ning avaldas oma tegevustest iga-aastase avaliku aruande.

Valitsus andis valitsusevälisele organisatsioonile umbes 40 000 eurot (42 150 dollarit), et pidada inimkaubanduse vastast infoliini; aruandlusperioodi vältel helistas infoliinile 420 isikut, kellel oli oht langeda inimkaubanduse ohvriks. Valitsus korraldas oma diplomaatidele inimkaubanduse vastase koolituse. Valitsus tegi pingutusi, et vähendada nõudlust seksuaalakti ostmise ja sunnitöö järele.

INIMKAUBANDUSE PROFIL

Nagu viimase viie aasta aruannetes seisab, on Eesti seksuaalkaubanduse ohvriks langenud naiste ja tüdrukute ning sunnitööd tegevate meeste, naiste ja laste jaoks lähte-, transiidi- ja sihtriigiks. Eesti naised osalevad seksuaalkaubanduses nii Eestis kui teistes Euroopa riikides. Eestist pärit mehed ja naised töötavad sunnitöö tingimustes nii Eestis kui mujal Euroopas, eriti ehitustel, puhastustöödel, sotsiaalhoolekande sektoris ning hooajatöödel. Eesti lapsi sunnitakse panema toime kuritegusid, näiteks vargust, et tuua kasu oma eksploateerijatele. Ukrainast ja Moldovast pärit mehi kasutatakse Eestis ära tööhõives, eriti ehitustel. Vietnami kodanikud, kes on sunnitöölised või keda kasutatakse seksuaalselt ära, läbivad Eestit teel teistesse Euroopa Liidu riikidesse.